

вартості у майбутньому» [1, с. 7]; «інвестиції як спосіб розміщення капіталу, для забезпечення його зростання та заощадження» [2, с. 18]; «інвестиції – вкладення капіталу в об'єкти підприємницької діяльності з метою забезпечення його зростання у майбутньому» [3, с. 10].

Аналіз наявних підходів до трактування дефініції «інвестиційний ресурс» дав змогу сформулювати таке авторське тлумачення інвестиційного ресурсу як сукупності фінансових, матеріально-технічних, інтелектуальних та інформаційно-правових елементів, які має у своєму розпорядженні національна економіка і які використовуються для забезпечення інвестиційного розвитку країни. Являючи собою складну динамічну систему, інвестиційний ресурс містить комплекс взаємодіючих елементів, науковий відбір і комбінація яких забезпечують появу нових і вдосконалення наявних елементів.

Під поняттям «структурна модернізація економіки» ми розуміємо структурне вдосконалення національної економіки з метою нарощування обсягів суспільного виробництва, підвищення національної конкурентоспроможності. На відміну від наявних трактувань, у цьому визначенні акцентовано на ролі інвестицій як базису структурних трансформацій, що дає змогу досягати поставленої мету через практичну реалізацію інвестиційного ресурсу як вирішальної передумови економічного зростання країни.

Фундаментальний вплив на забезпечення модернізації економіки країни зворотних взаємозв'язків між формуванням інвестиційного ресурсу, підприємницьким сектором, публічними інститутами та діями органів державної влади щодо ініціації та реалізації структурних зрушень в економіці країни. На цій основі існує необхідність розробки механізму структурної модернізації економіки країни, що дозволяє здійснити ефективну мобілізацію її фінансових, науково-технологічних й організаційно-економічних резервів з метою забезпечення динамічного висхідного вектора економічного розвитку в умовах вирішення завдань модернізації.

Виходячи з цього запропоновано поняття «механізм реалізації структурної модернізації економіки», під яким треба розуміти систему заходів нормативного й регулятивного характеру, що здійснюються суб'єктами структурної політики держави шляхом використання відповідних інструментів з метою забезпечення взаємозв'язку між її елементами та їхнього впливу на інвестиційний розвиток країни.

Список використаних джерел: 1. Бочаров В. В. Инвестиционный менеджмент. Санкт-Петербург: Питер, 2000. 160 с. 2. Гитман Л., Джонк М. Основы инвестирования: пер. с англ. Москва: Дело, 1997. 992 с. 3. Пересада А. А. Инвестування: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2004. 250 с. 4. Сакун О. С. Інвестиційний ресурс інноваційного розвитку економіки. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2017. № 26(15). Т. 3. С. 102–108. 5. Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж. Инвестиции: пер. с англ. Москва: ИНФРА/М, 2004. 1028 с.

УДК 657.31

В. В. Гливенко, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

АНАЛІЗ МЕТОДИК ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ КОРМОВИХ КУЛЬТУР

Ключові слова: кормові культури, кормопротейнові одиниці, перетравний протеїн, економічна оцінка.

У витратах на виробництво тваринницької продукції корми займають найбільшу питому вагу. Різні кормові культури мають різну врожайність, склад поживних речовин, різну собівартість. У зв'язку з цим проблема підбору кормових культур, здатних забезпечити тварин збалансованим і відносно дешевим кормом, є актуальною для кожного господарства, що виробляє тваринницьку продукцію.

Економічна оцінка окремих видів кормових культур і кормів необхідна для планування найбільш ефективної структури кормовиробництва і раціонів тварин, для розрахунку балансу кормів з урахуванням змісту в них нормованих поживних речовин. Реалізація на практиці запланованої структури виробництва кормів дозволяє підвищити ефективність галузі тваринництва.

Питанням економічної оцінки кормових культур присвячені праці таких учених: С. І. Мартиросова, А. К. Шорнікова, А. П. Калашнікова, А. Д. Хакімової, В. С. Леня, С. М. Рогач, Т. А. Гуцул та інших.

Для оцінки кормів автори пропонують використовувати різноманітні показники і формули, які відрізняються кількістю застосовуваних показників, коефіцієнтами, проте спільним є застосування для економічної ефективності кормів такого розрахункового показника, як вихід кормопротеїнових одиниць з 1 га.

Так, А. Хакімова розглядає економічну оцінку кормових культур як вміст у них перетравних поживних речовин [1]. С. М. Рогач, Т. А. Гуцул та ін. [2] для економічної оцінки кормових культур використовують показники: вихід на 1 га посіву кормових одиниць, перетравного протеїну, кормопротеїнових одиниць, собівартість 1 ц кормових і кормопротеїнових одиниць, прямі затрати праці на 1 ц кормових і кормопротеїнових одиниць. Для сукупної оцінки кормових культур вони пропонують використовувати показник виходу кормопротеїнових одиниць з 1 га, який розраховують за формулою:

$$\text{КПО} = \frac{Y(K_o + 10P_n)}{2},$$

де КПО – вихід кормопротеїнових одиниць з 1 га посіву, ц;

Y – урожайність кормової культури, ц/га;

K_o – вміст кормових одиниць в 1 ц корму;

P_n – вміст перетравного протеїну в 1 ц корму, ц;

10 і 2 – коефіцієнти.

Оцінювання кормових культур за виходом кормопротеїну з 1 га посіву пропонують проводити також В. Тютін та інші [3].

С. Мартиросов і Р. Ширгазан [4] пропонують визначати вміст умовних кормопротеїнових одиниць за формулою: $\text{УПКЕ} = \frac{K+9 \cdot P}{2}$. Букви відображають ті ж показники, що і в попередній формулі, а самі формули відрізняються лише коефіцієнтом, що в них застосовується. Цей коефіцієнт зумовлений планованим вмістом перетравного протеїну на кормову одиницю. Різні коефіцієнти можуть застосовуватися залежно від співвідношення різних видів тварин у господарстві, а також від відмінностей у структурі стада.

А. Шорніков також оцінює корми за коефіцієнтом їх поживності, який за своєю сутністю і є вмістом кормопротеїнових одиниць у кормі, однак пропонує коефіцієнт 12. Це пояснюється тим, що в 1 кг вівса міститься 85 г протеїну, що приблизно в 12 разів менше, ніж маса кормової одиниці [3].

А. Д. Гратилю, В. Ф. Сменов і Г. С. Сменова економічну оцінку кормових і зернофуражних культур пропонують проводити за показниками урожайності, виходу кормових, кормопротеїнових одиниць і перетравного протеїну на одиницю площі, собівартості, виробничих затрат [5]. Із вартісних показників вони розраховують собівартість 1 ц корму, 1 ц кормових одиниць, 1 ц кормопротеїнових одиниць, 1 ц протеїну. Крім того, щодо кожного корму вони розраховують індекс економічної ефективності його вирощування за методикою М. Александрова і А. Тютюнникова [6], який визначають за формулою

$$E = I_y : I_c \cdot 100,$$

де I_y – індекс урожайності, виражений у кормопротеїнових одиницях;

I_c – індекс їх собівартості.

А. Стогов [7] для економічної оцінки кормів використовує сукупний індекс, який розраховує за формулою

$$I = \frac{B_k \cdot P_k \cdot C_3}{B_3 \cdot P_3 \cdot C_k},$$

де I – індекс порівнюваної економічної оцінки кормової культури по відношенню до раніше обраного базисного виду корму. Зазвичай беруть яку – небудь зернову культуру;

B_k і B_3 – вміст перетравного протеїну в досліджуваному і базисному кормі;

P_k і P_3 – урожайність досліджуваного і базисного корму в ц кормових одиниць;

C_k і C_3 – собівартість 1 ц кормових одиниць у досліджуваному й базисному кормі.

Один із недоліків індексних методів полягає в тому, що пряме їх використання не завжди може забезпечити необхідний баланс поживних речовин в кормах, не враховує вартості пердусім покупних білкових кормів.

Г. Остаєв [8] пропонує оцінювати корми за трансфертними цінами за формулою

$$P_c = \frac{P_u \cdot P_{вк(c)}}{100},$$

де P_c – розрахункова собівартість (трансфертна ціна) 1 ц цього виду кормів;

P_u – продажна (ринкова) ціна 1 ц продукції тваринництва, на виробництво якої використані корми;

$P_{вк(c)}$ – питома вага затрат на корми в собівартості продукції тваринництва.

Порівнюючи собівартість корму з його трансфертною ціною, Г. Остаєв визначає загальний прибуток від використаного корму і рентабельність його використання. На наш погляд, ця методика підходить не тільки для вирішення завдань розробки трансфертних цін, планування оптимальної структури кормів і раціонів, а й для розподілу створеного прибутку між галуззю тваринництва і рослинництва. Як недолік методики, слід зазначити відсутність включення в оцінку врожайності й поживності кормів.

Великої уваги заслуговують методи рангової оцінки кормів для планування раціонів, а на цій основі і структури посівів кормових культур. Один із таких методів у 1978 році запропонував В. Лень [9]. В основі цього методу лежить розрахунок питомої ваги всіх спожитих кормів за поживністю і за вартістю. Питому вагу за вартістю ділять на питому вагу за поживністю. Отримані таким чином коефіцієнти ранжують. Чим більше величина коефіцієнта, тим економічно ефективнішим є корм. Корми в раціони включають у міру зменшення коефіцієнта в межах фізіологічно максимальної норми.

Треба також враховувати, що перетравність поживних речовин залежить від структури раціону. Окремі поживні речовини раціону можуть виступати в організмі тварин як синергісти або як антагоністи. Наприклад, І. Ібатуллін [10] вказує, що добавка органічних поживних речовин до основного раціону підвищує перетравність доданого речовини, зменшуючи або не змінюючи перетравності інших. Перетравність поживних речовин залежить також від рівня їх споживання і від виду тварин, яким він згодовується.

Загальний недолік більшості розглянутих методів оцінки кормових культур – відсутність врахування різної поживної цінності кормів для різних видів тварин.

Кожен із розглянутих методів економічної оцінки кормових культур має певні недоліки і переваги, що можна навести при їх використанні до різних результатів і висновків. Проте, вони є інструментами отримання інформації для прийняття рішень із планування структури кормовиробництва і раціонів з урахуванням досягнень зоотехнічної та економічної наук.

Узагальнивши вищезазначене, можна зробити такі висновки. Основними показниками для економічної оцінки кормових культур можуть слугувати: вихід корму з 1 га в ц; чистий (без витрат на насіння) вихід кормових одиниць з 1 га; вихід перетравного протеїну з 1 га, ц; вихід кормових одиниць на одиницю грошових витрат; вихід перетравного протеїну на одиницю грошових витрат. Однак, при цьому слід враховувати вартість поживних речовин і в покупних кормах, а також синергічний і антагоністичний ефект від включення в раціони окремих кормів, витрати на доставку кормів до місць підготовки до згодовування, їх підготовку до згодовування та до місць згодовування.

Список використаних джерел: 1. Хакимова А. Д. Экономическая оценка эффективности кормовых культур в России. *Сельскохозяйственные науки*. 2017. № 58-4. С. 285-287. 2. Економіка і підприємництво, менеджмент / Рогач С. М., Гуцул Т. А., Ткачук В. А. та ін. Київ: ЦП «Компринт», 2015. 714 с. 3. Тютин В. А. Экономика социалистического сельского хозяйства. Москва: Колос, 1968. 543 с. 4. Мартиросов С. И., Мартиросова В. П. К вопросу экономической оценки кормовых культур. *Корма*. 1977. № 2. С. 17. 5. Гратилю О. Д., Сменов В. Ф., Сменова Г. С. Економічна оцінка ефективності вирощування кормових культур в умовах посушливого степу півдня України. *Вісник ЦНЗ АПВ Харківської області*. 2010. № 8. С. 256-266. 6. Александров Н., Тютюнников А. Как провести экономическую оценку кормовых культур. *Корма*. 1972. № 5. С. 9-10. 7. Стогов А. Экономическая оценка кормовых культур возделываемых в совхозе «Гомонтово» Ленинградской области. *Научные труды*

Северо-Западного НИИ сельского хозяйства. 1973. Т. 26. **8**. Остаев Г. Я. Управленческий учет производства и контроль использования кормов в сельскохозяйственных организациях: автореф. дис. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.12 / ФГОУВПО "ИГСХА". Ижевск, 2005. 24 с. **9**. Лень В. С. Эффективность рационализации структуры кормов для животноводства. *Организация труда и производства в сельском хозяйстве*: научные труды молодых ученых. Москва: ВНИЭТУСХ, 1978. С. 47-49. URL: <http://ekona.org.ua/repository/view/157>. **10**. Практикум з годівлі сільськогосподарських тварин: навчальний посібник / Ібатуллін І. І., Мельник Ю. Ф., Отченашко В. В. та ін. Київ, 2015. 422 с.

УДК 657

Є. П. Гнатенко, канд. экон. наук, доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування

О. С. Портненко, студентка

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна

ЕТАПИ АНАЛІЗУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Ключові слова: аналіз, нематеріальні активи, етапи, стан, динаміка, структура, показники ефективності.

Організацію економічного аналізу нематеріальних активів не регламентовано системою нормативних актів, на відміну від організації облікового процесу. Однак системно питання методичних підходів до аналізу нематеріальних активів на достатньому рівні не висвітлено. Аналіз потребує узагальнення, систематизації наявних та розробки нових підходів щодо методики аналізу ефективності використання нематеріальних активів на підприємстві. Метою економічного аналізу нематеріальних активів є визначення забезпеченості ними підприємства, інтенсивність їх використання та пошук резервів формування. У результаті дослідження запропоновано послідовність – етапи проведення аналізу нематеріальних активів на підприємстві.

Одним із важливих чинників підвищення ефективності виробництва на підприємстві є забезпеченість його нематеріальними активами в необхідній кількості й асортименті та більш повне їх використання. Дослідження показало, що аналіз нематеріальних активів необхідно починати з визначення стану та динаміки нематеріальних активів – це 1 етап у вирішенні проблем їх ефективного використання. Наступний етап аналізу (2 етап) дасть відповідь про забезпеченість нематеріальними активами підприємства. Для цього з'ясуємо, яка потреба і скільки їх є в наявності підприємства. Великого аналітичного значення набуває аналіз показників структури нематеріальних активів підприємства – 3 етап аналізу. Цей аналіз забезпечує керівництво підприємства інформацією про співвідношення між їх групами, виявляє тенденції зміни структури нематеріальних активів за видами, уможливорює виявлення тенденції зміни структури нематеріальних активів за групами. У складі 3 етапу аналізу доцільно проаналізувати структуру нематеріальних активів за ступенем правової захищеності: захищенні авторськими правами, патентами на винахід, свідоцтвами на корисну модель, ліцензіями, свідоцтвами на товарний знак, свідоцтвами про офіційну реєстрацію програмних забезпечень, баз даних. Цей етап аналізу нематеріальних активів буде не повним, якщо не дослідити їх структуру за джерелами надходження.

Протягом всього терміну використання нематеріальні активи можуть надходити на підприємство внаслідок купівлі, безоплатного отримання від інших юридичних та фізичних осіб, вноситися засновниками, а також вибувати: продаватися, ліквідуватися, безоплатно даруватися іншим підприємствам. Важливе значення має аналіз руху нематеріальних активів, який є 4 етапом аналізу.

Оцінюючи ефективність відтворення нематеріальних активів доцільно аналізувати такі показники: 1) коефіцієнт амортизації нематеріальних активів – співвідношення суми амортизації нематеріальних активів підприємства та їх середньорічної первісної (переоціненої) вартості; 2) коефіцієнт придатності нематеріальних активів – співвідношення середньорічної балансової вартості та первісної (переоціненої) вартості; 3) коефіцієнт приросту нематеріальних активів – співвідношення вартості надходження до балансової вартості на початок року; 4) коефіцієнт оновлення нематеріальних активів – співвідношення вартості надходження до балансової вартості на кінець року; 5) коефіцієнт вибуття нематеріальних активів – співвідношення вибуття до балансової вартості на початок року [3].